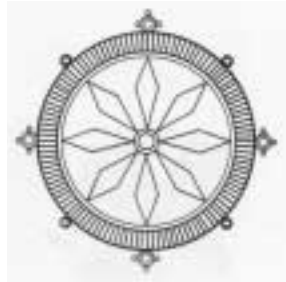

Het belang van geweldloosheid in het moderne leven

– D.C. Jain

Kunnen wij iets leren van de Jaina filosofie van *Ahimsa*?

Het beeld van de Jaina-gemeenschap met mensen van vrede en goede wil die zich houden aan het vegetarisme is sterk ingebed in het Indiase denken. Mahatma Gandhi, misschien de grootste voorvechter van geweldloosheid in onze tijd, zei dat hij sterk beïnvloed was door geweldloosheid als politiek instrument via de vereerde Jaina-geleerde Raichandbhai Mehta met wie hij nauw persoonlijk contact onderhield.

Het zich onthouden van geweld is de basisgeloofte van het Jainisme waaruit alle andere geloften voortvloeien: het zich onthouden van geweld, leugen, diefstal, onmatigheid en bezitsdrang. Groot belang werd gehecht aan geweldloosheid door iedere Indiase school van denken, maar geen enkele school heeft het zo tot het uiterste doorgevoerd als de Jains dat gedaan hebben. Maar het concept van *Ahimsa*, dat het opperste Dharma (plichtsbetrachting) is, is niet echt begrepen en er bestaat veel onduidelijkheid over.

Wat wordt er precies bedoeld met *Ahimsa*? Over het algemeen wordt aangenomen dat het een aanduiding is voor het geen kwaad berokkenen of geen geweld plegen jegens ieder levend wezen. Het is een houding waarbij iemand zich vereenzelvigd met alle levende wezens. *Ahimsa* betekent gelijkmoedigheid. Het is de heilige wet van mededogen in lichaam, denkvermogen en geest.

Doel van het menselijk leven

De Heer Mahavira zegt:

Dharma (rechtschapenheid) is een uiterst gunstig voorteken. Geweldloosheid, zelfbeheersing en soberheid zijn haar essentiële kenmerken. Zelfs de hemelse wezens vereren hem die geworteld is in Dharma.'
(Dasavaikalika-Sutra 1.1)

Het doel van het menselijk leven is het bereiken van *nirvana* of bevrijding. Hoe dit te bereiken? Acharya Umaswati (schrijver van *Tattvartha Sutra, het handboek van het Jainisme*) zegt dat het bereikt kan worden door de combinatie van juist geloof, juiste kennis en juist gedrag.

Het Jainisme heeft een integrale kijk op het leven. Alleen geloof of kennis of gedrag op zichzelf kan ons niet naar het pad van *nirvana* brengen. Wij moeten de combinatie hebben van geloof, kennis en gedrag. Zonder juist geloof kan er geen juiste kennis zijn, zonder juiste kennis kan er geen juist gedrag zijn en zonder juist gedrag kan de mens nooit *nirvana* of bevrijding bereiken.

Het gedrag van een monnik en een huisvader

Jaina-teksten beschrijven uitgebreid het gedrag dat verwacht wordt van een monnik en van een gezinshoofd. Van een monnik wordt verwacht dat hij zich aan vijf plechtige geloften houdt (*Mahavratas*) en van een gezinshoofd dat hij zich houdt aan vijf elementaire of mindere geloften genaamd *Anuvratas*. Deze zijn het zich onthouden van geweld, leugens, diefstal, vleselijke lusten en bezitsdrang. Gewelddadigheid, onwaarheid en andere ondeugden beïnvloeden het gedrag zo diepgaand dat zij gezien worden als ingewortelde gewoonten waarvoor een plechtige eed moet worden afgelegd om ze te vernietigen. Allereerst wordt geweldloosheid genoemd, omdat het de voornaamste eed is, de basis van alle andere eden. Net als het de bedoeling is van een hek om het erbinnen liggende veld te beschermen, zijn de laatste vier eden bedoeld om de allereerste eed van geweldloosheid te beschermen. Een eed is een zelfopgelegde verplichting betreffende wat men wel en niet zou moeten

doen. Ze moet in gedachte, woord en daad worden beoefend, altijd met volledige toewijding aan het zorgvuldig in acht nemen ervan.

Het principe van geweldloosheid

De redenering achter het principe van geweldloosheid is de gelijkheid van alle levende wezens.

Zij geloven dat niet alleen mensen maar ook dieren, vogels, planten en zelfs de allerkleinste schepselen zielen hebben. Niet alleen dat, maar zelfs schepselen in de lucht, in het water en vuur, hebben, ofschoon zij onzichtbaar zijn, toch een ziel. De heer Mahavira sprak: 'Alle levende wezens willen leven. Zij hebben een hekel aan verdriet en dood en wensen zich een lang en gelukkig leven.' Daarom gaf hij (ons) de beroemde slagzin 'leven en laten leven'.

De wereld maakt vandaag de dag een ernstige crisis door. Geweld is in onze maatschappij schrikbarend toegenomen. Moderne landen produceren wapens en uiterst gevaarlijke bommen op een zo grote schaal dat de hele mensheid uitgeroeid kan worden binnen een paar uur. In de laatste paar jaar heeft het terrorisme zich verspreid in vele landen en maatschappijen, waardoor de spanning is toegenomen en er geen echte vrede heerst in de wereld.

Het principe van geweldloosheid omvat niet alleen het mensen- of het dierenrijk, maar ook bomen, planten, lucht en water, aangezien deze alle gezien worden als levende wezens die een ziel hebben. Bovendien komen alle ecologen, milieudeskundigen en natuurbeschermers tot dezelfde conclusie als gevolg van de nieuwste inzichten in de wetenschap. Er is een beweging voor de bescherming van dieren, doordat men beseft dat ieder schepsel, hoe klein of hoe wild ook, een plaats heeft in het plan van de natuur. Het omzagen van bomen, het vervuilen van rivieren en oceanen en nodeloos, onnadenkend opgraven van aarde roept protest op. De wereld komt nu op dezelfde weg als die duizenden jaren geleden door het Jainisme gepredikt werd.

Alle levende wezens moeten met elkaar samenleven. Alle krachten van de natuur, rivieren, bergen enzovoort hebben hun eigen rol te spelen en de mens moet met hen samenleven als hij vrede verlangt.

De onderlinge hulp, de liefde, de vriendschap en het mededogen van het ene levende wezen voor het andere maakt de wereld een geschikte plaats om te leven. Dus is geweldloosheid een praktische noodzaak in de huidige wereld.

Geweldloosheid in het praktische bestaan

Daar zij inzagen dat het volkomen aanhangen van geweldloosheid onmogelijk is voor een gezinshoofd, hebben Jaina-predikers onderscheid gemaakt tussen kwalijke praktijken, die absoluut verboden zijn, en praktijken die getolereerd kunnen worden binnen strikte gedragsregels. Vanuit dit standpunt is geweld ingedeeld in de volgende vier categorieën:

- *Sankalpi geweld* waarbij het gaat om opzettelijk en doelgericht verwonden van levende wezens, zoals het organiseren van stierengevechten, enz.

- *Arambhi* waarbij het gaat om het onopzettelijk maar indirect verwonden van levende wezens door handelingen die noodzakelijk zijn voor het normale leven, zoals koken en schoonmaken.

- *Udyogi* die voortkomt uit industriële of landbouwkundige activiteiten van individuen om hun brood te verdienen.

- *Virodhi* die voortkomt uit het afweren van aanvallen op iemands leven, bezit of land.

De heiligen of nonnen zweren alle vier soorten geweld af maar de leek kan alleen het eerste soort afwijzen, terwijl hij de andere drie categorieën moet toelaten, zij het slechts na waakzaam te zijn geweest.

De positieve kant van geweldloosheid is net zo belangrijk als de negatieve kant. Deze kant wordt soms niet naar behoren op waarde geschat. Het positieve aspect impliceert vergevingsgezindheid, vriendelijkheid, mededogen, liefdadigheid en dienstbetoon. Acharya Amitagati, een groot Jain-exponent en schrijver van de be-

roemde '*Szavakachar*' (gedragscode voor het gezinshoofd) schrijft:

Vriendelijkheid jegens alle schepselen, respect voor de deugdzamen, mededogen ten opzichte van alle schepselen die lijden en een neutrale opstelling jegens degenen die mij niet welgezind zijn. Ik bid dat deze eigenschappen mij worden verleend.

De Jaina-gemeenschap heeft hier goed op gereageerd door bovenstaande deugden, gepredikt door de spirituele leraren, te onderschrijven. Deze gemeenschap heeft veel belangstelling getoond voor het praktiseren en verbreiden van leringen over geweldloosheid, dieren-welzijn, dierenbescherming en dienstbetoon aan de gemeenschap als geheel. Zij bieden voedsel aan de hongerigen, kleding aan hen die dat nodig hebben en medische en onderwijskundige dienstverlening aan de behoeftigen. Zij hebben vele *goshalas* en opvangcentra voor dieren geopend.

Het in acht nemen van geloften

Jainisme biedt complete aanwijzingen voor het in acht nemen van geweldloosheid in het leven van alledag. Het praktiseren van de grote en kleine geloften zoals eerlijkheid, niet stelen, matigheid, niet willen bezitten enz. maken het gemakkelijk geweldloosheid te dienen. Er zijn weer vijf regels in acht te nemen, die het gedrag inzake geweldloosheid steunen, bijvoorbeeld: 1. Beheersing van het spraakvermogen, 2. Beheersing van de gedachten, 3. Controle van bewegingen, 4. Zorg voor het plannen en onderhouden van dingen en 5. Het controleren van eten en dranken voor gebruik.

Een geweldloos iemand zou uiterst welwillend moeten staan ten opzichte van alle levende wezens. Hij zou ook eten en kleding en ander behoeften moeten vermijden die het resultaat zijn van de slacht van dieren, vissen, vogels enz. Ook dienen allerlei bedwelmende dranken te worden vermeden. Op dezelfde manier moet men beroepen vermijden zoals brouwen, vissen en slachten.

Bovenal ligt de oorsprong van geweldloosheid in de houding van het denkvermogen, zoals hierboven is uitgelegd. Het denkvermogen moet voortdurend waakzaam zijn, zorgvuldig en behoedzaam. Dit helpt bij het vermijden van de vier hartstochten – woede, hebzucht, misleiding en trots. Zo worden alle verrichte handelingen vrij van geweld.

Zulk waakzaam gedrag kan vrede garanderen tussen de natuur en de mens, tussen mensen onderling, tussen mens en maatschappij en tussen naties onderling. Alle conflicten worden opgelost met geweldloze methoden, wanneer eenmaal de principes op verschillende niveaus in praktijk gebracht worden.

Geweldloosheid in het gedrag van mens en samenleving of de Staat is de grootste noodzaak in het huidige tijdsgewricht. Geconfronteerd met de situatie van een ecologische ramp en een kernramp aan de ene kant en een ongebreidelde materialistische jacht aan de andere kant, zoekt de mensheid in het donker naar een lichtstraal die de essentie van haar bestaan kan redden. Zulk licht wordt teweeg gebracht door het schuwen van geweld op ieder niveau.

Uit: *The Theosophical Digest*,
4th Quarter 1999
Vertaling: A.M.I.

Theosofie... is de vaste, eeuwige zon
en haar Society de kortstondige planeet
die in een baan probeert te komen
om een planeet te worden
en steeds rondwentelt
binnen de aantrekkingskracht van
de zon der waarheid.

H.P. Blavatsky